

F 8.121
2

საქართველოს
სპორტის კომიტეტი

ფეხბურთი
კატეგორია

ალ. გურგენიძე

786.33

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ფეხბურთი ბათუმში

1212/2
F

სახელმწიფო გამომცემლობა
ბათუმი—1960

ეროვნული ბიბლიოთეკა

პირველი ნაბიჯები

ბათუმში ფეხბურთის ჩასახვისა და განვითარების დასაწყისი ახლად ფეხადგმული ბავშვის ბორძიკს მოგვაგონებს. ისევე როგორც ჩვილი ბავშვი, ვიდრე სიარულს კარგად არ ისწავლის, წამდაუწუმ ძირს ენარცხება, მაგრამ, სისუსტის მიუხედავად, კვლავ ფეხზე დგება და გავლას ცდილობს, ჩვენი ქალაქის პირველმა ფეხბურთელებმაც ბევრი სიძნელე გადალახეს, სანამ „ორივე ფეხზე“ დადგებოდნენ.

...აი ბათუმის ძველი გარეუბანი „ცივი დაბა“ თავისი ცარიელი მიწდვრებით. ეს სწორედ ის ადგილია „გოროდოკში“, სადაც ამჟამად აწმესის ქვესადგური, საავადმყოფოები და სხვა ბევრი მნიშვნელოვანი საწარმო-დაწესებულება აღმოცენებულა, მაგრამ აქ მარტო „ცივი დაბა“ როდი იყო. დაწყებული 1910 წლიდან ამ გარეუბანში ყოველდღე ნახავდით ახალგაზრდების დიდ ჯგუფებს, რომლებიც მიწდვრის სხვადასხვა კუთხეში გატაცებით ფუსფუსებდნენ. მაშინდელი დროისათვის უჩვეულო, რაღაც უცნაურ ძალისმიერ მოძრაობებს აკეთებდნენ, თურმე ნუ იტყ-

ვით, ესენი პირველი ბათუმელი საორკესტრული
 რულები ყოფილან. ისინი ერთმანეთს ეჭიბრებო-
 დნენ სიმარდესა და ძალოსნობას, წარმოადგენ-
 ძიმეებს, კიდაობდნენ, დარბოდნენ.

ვინ იფიქრებდა იმხანად, რომ ამ მინდორს,
 რომელსაც მეტსახელად „ველურს“ ეძახდნენ,
 წილად ხვდებოდა მეტად საპატიო როლი პირვე-
 ლი ბათუმელი ფეხბურთელების აღზრდის საქ-
 მეში! მაშინ ხომ ფეხბურთზე აქ ძალზე სუსტი წარ-
 მოდგენა ჰქონდათ. და აი აქ ამ „ველურ
 მინდორზე“, სულ მალე გამოჩნდნენ
 უცნობი ქერათმიანი ახალგაზრდები. გადაც-
 მულნი ასევე უცხო სამოსელში, ნახევრად-
 შიშველთ, მათ სხეულს უმშვენებდა ფერადი მაი-
 სურები და მოკლე ტრუსები, ფეხთ ეცვათ მალალ
 საყრდენებზე შემდგარი ბუტსები. უცნობებმა
 ბალახზე გააგორეს თვალისმომკრელი, თეთრად
 მოქათქათე ბურთი და დაუწყეს მას უმოწყალო
 ცემა ფეხით. ამასთან ვირტუოზული ოსტატობით
 „ამუშავებდნენ“ ბურთს და ეს უკანასკნელიც
 მორჩილად „ხტებოდა და ჯდებოდა“ მოთამაშის
 ნებასურვილის მიხედვით...

1910 წლიდან ბათუმის ნავსადგურში გემების
 გაცხოველებული მოძრაობა დაიწყო; ბაქოს „შავ-
 მა ოქრომ“ მოიზიდა კაპიტალისტური სამყაროს
 წამყვანი ქვეყნები. ბათუმში შემოდდიოდნენ უამ-
 რავი ნავთობსასხმელი გემები. ევროპის ქვეყნების

სახელმწიფო აღმებით, რომელიც მოიხსნა ინგლისელების ტანკერებს უდავო უპირატეობა ჰქონდათ.

მარქსიზმი

ინგლისი ფეხბურთის სამშობლოა. ინგლისში იყო იგივე თი როდია, რომ ინგლისური სიტყვა „ფუტბოლ“ (ფუტ — ფეხი, ბოლ — ბურთი) მსოფლიოს ხალხთა მრავალ ენაზე, იშვიათად და ისიც უმნიშვნელო ცვლილებებით, იხმარება. აი, სწორედ ეს ჩვენი უცნობები იყვნენ ბათუმელმა ახალგაზრდებმა რომ იხილეს პირველად „ცივ დაბაში“, რომლებიც ესოდენ მონდომებით დასდევდნენ ბურთს.

ეს იყო 1911 წელი. ჩვენი ქალაქის ყმაწვილებმა სულ უფრო და უფრო ხშირად იწყეს „ველურ დაბაში“ სიარული. ისინი დილიდან საღამომდე ისხდნენ მწვანე მინდორზე და თვალს არ აშორებდნენ ინგლისელ მეზღვაურთა თამაშს. აღმოჩნდებოდნენ თუ არა ბათუმის ნავსადგურში, ინგლისელები მყისვე გაეშურებოდნენ „ცივ დაბაში“ და დიდ ხანს ერთობოდნენ მათთვის საყვარელი თამაშით.

ნათქვამია, ხარი რომ ხართან დააბა, ან ზნეს იცვლის ან ფერსო. ასევე მოუფიდათ ბათუმელ ყმაწვილებს. მათ მოსწყინდათ ინგლისელების შორიდან თვალთვალი და მალე თვით აღებრათ თამაშის სურვილი. არაფერია, რომ პირველად ისინი ცუდად ურტყამდნენ ბურთს. ყოველი ახალბედა ხომ ასევე „წვალობს“. მთავარი ის იყო,

რომ მათ უაღრესად დიდი სურვილი ჰქონდათ. მაგრამ როგორ უნდა ესწავლათ ბურთის თამაში უბურთოდ, ვინ მისცემდა მათ საჭირო „იარაღს“!

„სად ვიშოვოთ ბურთი?“ — ეს კითხვა დიდ ხანს ეკერათ ბაგეზე ოცნებით გატაცებულ ბიჭუნებს, რომელთაც ამიერიდან მოსვენებას არ აძლევდა ამ უჩვეულო თამაშზე ფიქრი. ამასთან მათ კარგად ესმოდათ, რომ ბურთის შოვნა შეუძლებოდა მხოლოდ ინგლისელ მეზღვაურებთან, მაგრამ როგორ? და აი ყმაწვილებმა გამონახეს „გამოსავალი“. ვიღაცამ წამოიძახა: ბიჭებო, ინგლისელებს რუსული არაყი მოსწონთ, იქნებ გაგვიცვალონ მასში ბურთიო! ეს აზრი ყველამ გაიზიარა და მალე „მოლაპარაკებაც“ შედგა. იგი დამთავრდა იმით, რომ ბათუმელმა ჭაბუკებმა, ბოლოს და ბოლოს, შეიძინეს ბურთი. ადვილი წარმოსადგენია მათი სიხარული: ხუმრობა ხომ არ იყო ამ სანუკვარი ნივთის შეძენა, ნივთისა, რომელსაც წილად ხვდა ბურთის თამაში „ესწავლებინა“ მწვანე მინდვრის პირველ ბათუმელ მემუდმივეთათვის და არცთუ ისე ცუდად. ამ დროისათვის მათ ზოგიერთი რამ უკვე იცოდნენ ინგლისელებისაგან და, რაც მთავარია, ჰქონდათ ყველაზე საჭირო და აუცილებელი იარაღი — ბურთი...

სურათს, რომელიც ამ ბროშურის 9-ე გვერდზეა დაბეჭდილი, 48 წელი შეუსრულდა. იგი გადაღე-

ბულია ჩვენთვის უკვე ცნობილი ცივ ტროუზან-
ში“. მიაქციეთ ყურადღება: განაქვს ახად გახრდ-
ბი, რომელთა შორის ბავშვებიც არიან. მათ
გონებენ თანამედროვე ფეხბურთელებსა და
ინც, ნახევარი საუკუნის წინანდელი დროისათვის
ეს კარგი წინამორბედი იყო. მათ ხომ სხვა არა
გააჩნდათ რა გუნდის შესამოსად! რა გაეწყობოდა,
თავს ზევით ძალა არ იყო. ხომ გაგიგონიათ — რო-
გორც გიჭირდეს, ისე გილხინდესო. მაშინდელი
თვითმოქმედი „ველური“ გუნდისათვის ესეც ბე-
ვრია.

მართალია, ფეხბურთს ჯერ კიდევ ვერ მოეპო-
ვებინა რამდენადმე ფართო პოპულარობა, მაგრამ
იგი მაინც სულ მალე გახდა აქ სპორტის ერთ-ერთი
მთავარი სახე. ამ თამაშით გატაცებულთა რი-
ცხვი დღითიდღე მატულობდა. იმ დროს „ცივ და-
ბაში“ უკვე ეწყობოდა შეჯიბრებები ჭიდაობაში,
სიმძიმეების აწევაში, ტანვარჯიშსა და სხვ. უკვე
იყვნენ ქალაქის ჩემპიონები სპორტის ამ სახე-
ებში. ასე მაგალითად, კლასიკურ ჭიდაობაში
ყველას ჯობნიდა კ. სესენკო, სიმძიმეების აწევაში
ნ. გუშოვსკი, ხოლო ტანვარჯიშში ბადალი არ ჰყა-
ვდა ცირკის ამყამად ცნობილ არტისტს, მხეცების
წვრთნის ოსტატს ბორის ედერს. ფეხბურთელები
კი შეჯიბრების გამართვას ერიდებოდნენ. ისინი
ამჯობინებდნენ პირველ ხანებში „თავისთვის“
ეთამაშნათ. აბა სად ჰქონდათ მათ მაშინ იმდენი

გამბედაობა, რომ „საქვეყნოდ“ გამოსულყვენს. სამაგიეროდ მათ ხელს არავენ უმტყდა უსასრულოდ ენავარდნათ მწვანე მესღობს. მტყდათ ბურთისათვის, რამდენიც უნდოდათ.

გავიდა დრო და გამოჩნდა ფეხბურთის პირველი გუნდიც. პირველი თერთმეტი მოთამაშე, რომელთა შორის იყვნენ „მოხუცებიც“ და ბავშვებიც. ზოგიერთი მათგანი „უფროსი თაობის“ წარმომადგენლებად იყვნენ აღიარებული, ვინაიდან მათ იმ დროისათვის უკვე შესრულებოდათ 19-20 წელი, ხოლო ყველაზე უმცროსი 15 წლისა თუ იქნებოდა. 1912 წლის ზაფხულში აქ უკვე 25 ახალბედა ფეხბურთელი ითვლებოდა, რომელთაგანაც შეიქმნა სწორედ ის პირველი გუნდი, რომლის მაგალითისამებრ შემდგომ, მომდევნო წლებში ჩამოყალიბდა რამდენიმე სხვა კოლექტივი. პირველ ფეხბურთელთა გუნდში გამოდიოდნენ კ. სესენკო (კაპიტანი), რ. კეიშვილი, კ. შილინი, ი. ოდიკაძე, ვ. ტანცუროვი, ბ. ზამოროკო, ვ. დახლოვიჩი, ი. გავრიში, ა. სიჭინავა, ა. თაყარტყილაძე და ა. ბელოუსოვი. სახელად ამ გუნდმა „ხოლოდნოსლობოდსკაია“ დაირქვა. მან დაახლოებით რვა წელი იარსება და ბათუმის ერთ-ერთ საუკეთესო გუნდად ითვლებოდა.

ვინ იყვნენ ამ გუნდის წევრები, რა საქმიანობას ეწეოდნენ ისინი ბათუმში? ვფიქრობთ, ინტერეს-მოკლებული არ იქნება მკითხველს იცნობოთ ეს უბრალო, შრომისა და სპორტის მოყვარული ადამიანები, რომელთაც არა თუ პატივს არა სცემდნენ ადგილობრივი ხელისუფლები, არამედ ყოველნაირად ხელს უშლიდნენ და სდევნიდნენ კიდევ. ხოლო თუ რატომ ეკიდებოდნენ მათ ქალაქის მესვეურნი ასე მკაცრად, ეს მაინცადამაინც ძნელი მისახვედრი არ არის: მეფის ერთგულ ლაქიებს ძალზე აშინებდა კოლექტივიზმის ყოველგვარი გამოვლინება „დაბალი წოდების“ ადამიანთა მხრივ. განსაკუთრებით მას შემდეგ, რაც 1905 წლის რევოლუციამ, რომელიც სწორედ ამ უბრალო ადამიანებმა მოახდინეს, კინალამ თავდაყირა დააყენა ცარიზმის თვითმპყრობელობა.

ჰოდა, ვინ იყვნენ ფეხბურთის პირველი ენთუზიასტები ბათუმში, სახელდობრ, გუნდ „ხოლოდნაია სლობოდას“ წევრები? სურათზე თქვენ ხედავთ მათ, თუ მარცხნიდან მარჯვნივ გავითვლით (უკანა რიგი). პირველად ვალოდია დახნოვიჩის გაცნობა მოგვიხდება. იმ დროს ვალოდია გიმნაზიაში სწავლობდა და სპორტის დიდი მოყვარული ყოფილა. პენსიაში გასვლამდე იგი ნავთობმომარაგება-გასაღების ბათუმის სასაქონლო-სატრანსპორტო სამმართველოში მუშაობდა ოპერატორად.

ვ. დახნოვიჩი ამჟამად ჩინებულად გრძნობს თავს, ხშირად ნადირობს.

მეორე ივანე გავრიშია. როგორც მანქანა-მწყობელი, იგი მეფის ობრანეას აქ უკრავს. მანქანების მანქანა-ლებია, როგორც პოლიტიკურად არასაიმედო პირ-როვნება და მასზე დაწესებული ყოფილა სპეცია-ლური მეთვალყურეობა. საარსებო წყაროდ მას მასწავლებლობა ვაეხადა. მხოლოდ იმ განსხვავე-ბით, რომ იგი სკოლაში კი არ ასწავლიდა, არამედ ნაქირავებ ოთახში ამზადებდა ბავშვებს, სადაც თვითონვე ცხოვრობდა.

ნუ დავძრახავთ ფოტოგრაფს: სურათის ასეთა „სიმეჩხრე“ მისი გამოუცდელობის ბრალია. გვი-ნდოდა გვეთქვა: „ი. გავრიშს გვერდში უდგას ბორის ზამოროკო“, მაგრამ ეს ხომ ასე არ არის სინამდვილეში — იგი კარგა მანძილით მოშორე-ბია ამხანაგებს. ასეა თუ ისე, მესამე ბ. ზამორო-კოა. მაშინ ის ქალაქის თვითმმართველობაში მსა-ხურობდა. ხოლო შემდეგ დიდხანს საქალაქო საბჭოს აღმასკომის ბუღალტრად მუშაობდა.

მეოთხე ალექსანდრე ბელოუსოვია. ფეხბურთის თამაში რომ დაიწყო, მოანგარიშედ მუშაობდა. ხოლო ამჟამად პენსიონერია.

უკანა რიგის სულ ბოლოში იური დახნოვიჩი დგას — ჩვენთვის უკვე ნაცნობი ვალოდია დახნო-ვიჩის უმცროსი ძმა (დაიღუპა პირველ მსოფლიო იმპერიალისტურ ომში).

მეორე რიგში ცალ მუხლზე რომ დაუჩოქია, ეს კონსტანტინე სესენკოა. მათსურათზე მას „V“ მაგვარი ნიშანი აქვს, რომელიც მუხლის კაპიტანს განასხვავებდა დანარჩენი ფენბურთელებისაგან. მაშინ იგი ბათუმის საბაჟოში ბუღალტრის თანაშემწედ მუშაობდა. ახლა პენსიონერია, მაგრამ საზოგადოებრივ-სასარგებლო შრომისათვის თავი არ დაუნებებია და აქტიურ მონაწილეობას იღებს პენსიონერთა შორის კულტურულ-მასობრივი ღონისძიებების ჩატარებაში.

შემდეგ მოდის ვანო ოდიკაძე — ორთქლმავლის მემანქანე. ეს ის ვანოა, რომელმაც თბილისიდან ფენბურთის ქიშკრისა და მოედნის ზომები ჩამოიტანა. აბა კარგად დააკვირდით: სურათის უკანა პლანზე ხომ ხედავთ ბამბუკის ორ წერილ ჯოხს, რომლებიც საკმაო მანძილით არის დაშორებული ერთმანეთს. ეს ქიშკრის „ბოძებია“. ზემო ძელის ნაცვლად აქ თოკს აბამდნენ და ქიშკარიც მზად იყო. ვანოს მოშორებით, კიდეში ვიქტორ ტანცუროვს დაუჩოქია მარჯვენა მუხლზე. ის მაშინ რკინიგზის უწყებაში მსახურობდა მოანგარიშედ.

შესაძლოა გაგელიმოთ, როცა წინა პლანზე მხარეთქოზე წამოწოლილ უღვაშებიან ყმაწვილს დაინახავთ. არ გეგონოთ ის ბევრად უფროსი იყოს მის ამხანაგებზე. მას, როგორც ხედავთ, არც სავარცხელი დაემტვრეოდა თმის დაეარცხნისას.

რაცდენ ჭეიშვილი — ორთქლმავლის შემთხვევაზე —
 ყველაზე მეტი ავტორიტეტითა და პატივისცემით
 სარგებლობდა გუნდის წევრებს.

თქვენ, ალბათ, უკვე მიხვდით, ვის იქნებოდა
 გოგი სიკინავა, მუხლებმორთხმული რომ ზის ბუ-
 რთით ხელში. დიახ. ის გუნდის ძეგარედ თამაშო-
 ბდა. იმ დროს რკინიგზის დეპოში იყო შეგირდად.

და, ბოლოს, ნახევრადწამოწოლილი ეს სიმონ
 შილინია, ორთქლმავლის ძემახეახის თახაძემძე.

აბა სად ჰქონდათ მათ საშუალება ერთნაირი,
 სრულყოფილი ფორმა შეეყრათ! იცვამდნენ, ვის
 როგორ შეეძლო, ოღონდ ასე თუ ისე დაემსგავ-
 სებინათ თავისი სამოსელი ფეხბურთელის ტან-
 საცმლისათვის. რას იზამ, დასაწყისისათვის ესეც
 კარგი იყო!

1912 წლის შემოდგომაზე ჩამოყალიბდა კიდევ
 ერთი ახალი გუნდი სახელად „გიმნაზიჩესკაია“
 (კაპიტანი რ. კლოჩკოვსკი). ამ გუნდის დამაარსე-
 ბელი იყო ბათუმის ვაჟთა გიმნაზიის ფანკულ-
 ტურის მასწავლებელი ვ. ა. კოუბა. ეროვნებით
 ჩეხი. მას არა მარტო უყვარდა სპორტი, არამედ
 იყო შესანიშნავი ორგანიზატორიც. მისივე ინიცი-
 ატივითა და აქტიური მონაწილეობით 1913 წელს
 ბათუმში შეიქმნა ტანმოვარჯიშეთა საზოგადოე-
 ბა „სოკოლი“, რომელსაც ფეხბურთის სექციაც

ჰკონდა. ამ საზოგადოებამ თხოვნით მიმართა წელი
იარსება და არაერთი საუკეთესო სპორტსმენი
აღზარდა, მათ შორის ბ. ელენიძე, ი. აბოშვილი, ი.
ატოშვილი, ი. ბოგდანოვიძე და სხვები. საზოგადოების ფეხბურთელთა გუნდ
„ვოლნიე სოკლაში“ თამაშობდნენ იმ დროის
შესანიშნავი სპორტსმენები ნ. დიმიტრიადი, ძმე-
ბი ნიკოლოზ და ივანე გუშოვესკები, ა. პაპომოვ-
სკიჩი, ლ. ფრანკენბერგი, ბ. ხოჯაკოვი და სხვ.

1913 წლის დამდეგს დაიწყო სხვა გუნდების
ჩამოყალიბებაც. დამახასიათებელია, რომ ეს გუნ-
დები იქმნებოდა გარკვეული ეროვნული ნიშნის
მიხედვით. ასე, მაგალითად, გუნდ „არაქსში“ გაე-
რთიანებული იყვნენ სომეხი ახალგაზრდები, რო-
მელთა კაპიტანი იყო ერთ-ერთი ძლიერი ფეხბურ-
თელი ს. ალაფიანი (გარდაიცვალა 1959 წ.), ბერ-
ძნული გუნდი „ოლიშპია“ (კაპიტანი სიდიროპუ-
ლო) და შეკასრეთა რუსული გუნდი (კაპიტანი
ფონიუშკინი). იყო კიდევ ერთი გუნდი, რომელიც
სხვებისაგან განსხვავებით, განსაკუთრებული პრი-
ვილეგიებით სარგებლობდა. ეს იყო ე. წ. „სელე-
ქტედი“. რომელშიც შედიოდნენ არისტოკრატე-
ბისა და მდიდრების შვილები. მათ სათამაშო მო-
ედანიც ახლოს ჰკონდათ: დღევანდელი საქალაქო
საბჭოს აღმასკომის შენობის ეზო მათს განკარგუ-
ლებაში იყო. ამა ვინ აკადრებდა მათ ქალაქგარეთ
წასვლას! ამ გუნდს ინგლისისა და საფრანგეთის

საკონსულოების მოსამსახურეები რომ-
ბერგი და დე ლა კრუა მფარველობდნენ. გუნდი
თამაშობდა მხოლოდ გიმნაზიელებთან და უცხო
ქვეყნების ზომალდების მატროსებთან. გუნ-
დებს, რომლებშიც ადგილობრივი ბუნების აღგან-
ბები იყვნენ, ისინი არ ხვდებოდნენ — ღმერთმა
დაგვიფაროს, ეს ზომ ჩვენი ღირსების შებღალვა
იქნებოდეს, — ამბობდნენ არისტოკრატები.

რაც შეეხება სხვა გუნდებს, ისინი იძულებული
იყვნენ ფეხბურთის სათამაშოდ ადგილი მივარ-
დნილ და ველურ მინდვრებზე ეძებნათ. ფეხბუ-
რთის მოედნებად გადაქცეული იყო ის ადგილები,
სადაც ამჟამად განლაგებულია რესპუბლიკური
სააეადმყოფო, ნავთობგადამამუშავებელი ქარხანა
და სხვ., მაგრამ „მთავარ ბაზად“ მაინც „ცივი და-
ბა“ ითვლებოდა.

ყოველგვარ საჭირო ინვენტარს: ბოძებსა და
ძელებს, ბურთებს, ბუტცებსა და ფორმის ტანსა-
ცმელს გუნდები იძენდნენ მოთამაშეთა ხარჯზე.
სათამაშო მოედნებს თვით ფეხბურთელები წმენ-
დდნენ ბალახეულისა და ქვებისაგან, მიწას ასწო-
რებდნენ და ტკეპნიდნენ.

მიუხედავად უამრავი დამაბრკოლებელი მიზე-
ზისა, ბათუმში სპორტი, კერძოდ, ფეხბურთი,
სულ უფრო და უფრო ვითარდებოდა. გუნდები
თითქმის ყოველდღე მართავდნენ ორმხრივ თამა-
შებს, სწავლობდნენ ბურთის დაუფლების ტექნი-

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ
ՖՈՒԹԲՈՒԼԻՍՏՆԵՐ

Խաղի ակտիվները 1914 թ.

კას. შეჯიბრებები ეწყობოდა ყოველგვარი წინასწარი მომზადებისა და შეთანხმების გარეშე. არც კვალიფიციური მსაჯი ჰყავდათ. წინასწარ ეყოლობას დიდად არ უწუხდებოდნენ. იმისაგან რომელიც გნებავთ მაყურებელი. გასაგებია, რომ ასეთი „მსაჯობის“ გამო ხშირად წამოიჭრებოდა ხოლმე გაუგებრობა, დაეა, რომელიც ზოგჯერ მუშტი-კრივით თავდებოდა.

1913 წელს ბათუმის გუნდი, რომელიც დაკომპლექტებული იყო სხვადასხვა გუნდების მოთამაშეებით, მატჩის ჩასატარებლად გაემგზავრა ფოთში. ბათუმლებმა სასტიკი მარცხი განიცადეს. შეჯიბრება წააგეს დიდი ანგარიშით — 0:8. სამაგიეროდ ერთი წლის შემდეგ ბათუმლები კვლავ ეწვივნენ ფოთს. ამჯერად მეზობელ ფეხბურთელებს ესტუმრა ბათუმის გუნდი „ვოლნიე სოკოლად“, რომელმაც შეძლო რევანშის აღება ძლიერ მატჩესთან და თამაშის მოგება 1:0.

ამავე წელს გუნდმა „არაქსმაც“ გამართა საქალაქთაშორისო შეხვედრები სოხუმელ ფეხბურთელებთან. პირველად სომეხი სპორტსმენები ეწვივნენ აფხაზეთის დედაქალაქს და ჩაატარეს შეხვედრა. ორი ტაიმის ბრძოლამ ვერცერთ გუნდს ვერ მოუტანა გამარჯვება და მატჩი დამთავრდა უშედეგოდ — 0:0. მცირე ხნის შემდეგ სოხუმელი ფეხბურთელები საპასუხო ვიზიტით ჩამოვიდნენ ბათუმში. ამჯერად „არაქსმა“ ძლიერ

რად ჩაატარა შეხვედრა და მოლოდინები ან-
გარიშით — 5:0

ეს იყო ბათუმელი ფეხბურთელები და ჩველი
საქალაქთაშორისო მატჩებიც [არააჩვენებია] შეტვი-
ნად მოთამაშეთა სახსრებით ჩატარდა.

ჩვენ არაფერი გვითქვამს მაყურებელზე, და ეს
შემთხვევითი კი არ არის. იმ დროს ფეხბურთის
მაყურებელი, ისე როგორც იგი ჩვენ დღეს ვიცით,
არა ყოფილა. ფეხბურთს არაფერი არ უყურებდა,
გარდა ბავშვებისა და ორიოდ უსაქმო, მოხეტია-
ლუ გამვლელ-გამომვლელისა.

ასეთი იყო მოკლე ფეხბურთის პირველი ნაბი-
ჯები ბათუმში. შემდგომ წლებში, რომლებიც
დაკავშირებულია პირველ მსოფლიო იმპერიალის-
ტურ ომთან და ბათუმში თურქი და ინგლისელი
ოკუპანტების ბატონობასთან, ფეხბურთი საგრძ-
ნობლად დაეცა და მხოლოდ საბჭოთა ხელისუ-
ფლების დამყარების შემდეგ იწყო აღმავლობა.

1919 წელში აქ ჩამოყალიბდა უცნაური სახელ-
წოდების გუნდი — „22“. სხვათა შორის, მისი ყო-
ფილი მოთამაშეებიდან ვერაფერი ვერ ახსნა, თუ რა-
ტომ დაარქვეს ამ გუნდს ასეთი სახელი, უნდა ვი-
ფიქროთ, რომ გუნდის „ნათლიებს“ ციფრ „22“-ით
სურდათ გამოეხატათ ასპარეზობის მონაწილე ორი
კოლექტივის მოთამაშეთა რიცხვი. გუნდი საკმაოდ
ძლიერი იყო, მან არაერთხელ დაამარცხა ინგლი-
სური და იტალიური გემების ფეხბურთელები.

ამავე პერიოდში ბათუმში არსებობდა კიდევ რამდენიმე კარგი გუნდი, რომელთაგან აღსანიშნავია „სლიოტი“, „მორიაკი“ და „სტრუქტურა“. ბათუმში უკვე ოცამდე გუნდი იყო, მათ შორის „უნიტასი“, „ესმ“ (კომკავშირული გუნდი), „ერასნი რიცარი“ და სხვ. „ესმ“-ის შექმნაში გარკვეული წვლილი შეიტანა ახალგაზრდა ფეხბურთელმა ი. აფსაევამ.

Խաղողի ցանկապուրակի անդամները 1919 թ.

ეროვნული შპლიერაისთა შტრუქტურის იქმნეკა

ბათუმში ფეხბურთის ახალი ხანა საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ იწყება. ამ დროისათვის აქ ჯერ კიდევ შენარჩუნებული იყო, თუმცა ფორმალურად, „ძველი თაობის“ გუნდები, რომელთა შორის ასე თუ ისე „სოკოლი“ გამოირჩეოდა. შემდგომში, სახელდობრ 1922 წლიდან, ეს გუნდი ყველაზე ძლიერად ითვლებოდა ქალაქში. მის შემადგენლობაში იყვნენ შესანიშნავი ფეხბურთელები — მეკარე ს. იოაკიმიდი, დამცველები, ლ. ფრანკერბერგი, ლ. ტუპინიანი, რ. პოლოსოვი, ბ. კაზაჩენკო, და თავდამსხმელები ა. სარქისიანი, ვ. დახნოვიჩი, ლ. სიდოროპულო, ვ. დარჩია, ა. ბიბაევი და სხვ. გუნდის კაპიტანი იყო ი. ატროშენკო.

სამწუხაროდ, მალე გუნდში უთანხმოება წარმოიშვა. მის წევრებს არ მოსწონდათ თავისი კაპიტანი და ეს უკანასკნელიც გუნდიდან წავიდა, თანაც გაიყოლია რამდენიმე მოთამაშე. ატროშენკომ ჩამოაყალიბა ცალკე გუნდი „მერკურის“ სახელწოდებით. „სოკოლში“ დარჩენილი ფეხბურთელები ბათუმის ნებაყოფლობითი სახანძრო დაე-

ვის საზოგადოების გუნდში გაერთიანდნენ. სულ
 ცოტა ხნის შემდეგ ეს გუნდი უძლიერესი გახდა ქა-
 ლაქში. იგი არაერთჯერ შეხვედრებოდა სხვა გუნ-
 დებსა და ინგლისის გემების ფეხბურთელებს. ველ-
 ველთვის გამარჯვებული გამოსულა. საკმარისია ით-
 ქვას, რომ ფოთელ ფეხბურთელებს, რომლებიც
 ერთ-ერთ საუკეთესო სპორტსმენებად იყვნენ აღი-
 არებული საქართველოში, ბათუმლებმა მოუგეს ან-
 გარიშით 4:1. სამაგიეროდ წარუმატებლად გამოდი-
 ოდნენ „მერკურის“ ფეხბურთელები. ფოთის გუნდ-
 თან შეხვედრა მათ წააგეს 0:2. დამარცხება განიცა-
 და „მერკურიმ“ მეხანძრე სპორტსმენებისაგანაც.
 ამის შემდეგ ამ გუნდს დიდხანს აღარ უარსებია
 და ის მალე დაშლის კარამდე მივიდა.

მეხანძრეთა საზოგადოების გუნდში ახალგაზრ-
 და ნიჭიერი ფეხბურთელები მოვიდნენ. 1923 წელს
 აქ თამაშობდნენ რ. პოლოსოვი, კ. ბორმანი, ძმები
 სოკრატ და ანდრეი იოაკიმიძეები, ლ. ლაზარევი, კ.
 პსაროსი, ს. კარაკულიანი, ა. ბიბაევი, ვ. დარჩია,
 ლ. აბაშიძე, გ. ბაუერი და სხვები.
 იმავე წელს ბათუმელი ფეხბურთელები თბილისში
 მიიწვიეს მატჩის გასამართავად. ამ შეხვედრამ მა-
 შინ იმდენი ინტერესი გამოიწვია, რომ მის შესახებ
 ღირს უფრო დაწვრილებით მოვუთხროთ მკითხ-
 ველს.

საქართველოს დედაქალაქის რკინიგზის სად-
 გურში ბათუმელ სტუმრებს გულთბილი შეხვედრა

მოუწყეს აქვე გუნდის კაპიტანმა სპორტულმა
საქართველოს ფიზკულტურულ და სპორტულ ორ-
განიზაციათა ხელმძღვანელებს ქართველთა
გუნდის წევრები.

— ეს რა არის, სოკრატ, საბავშვო ბალი წამოი-
ყვანე? — დამცინავი კილოთი მიმართა მას ერთმა
მასპინძელმა.

— რა გაეწყობა, რაც ვართ, ეს ვართ, — იყო პა-
სუხი. გულში კი კაპიტანი სულ სხვას ფიქრობდა —
ვნახოთ, ყველაფერს ბურთი და მოედანი გვიჩვენ-
ებსო.

და აი, დადგა მატჩის დღეც. თბილისის საფეხ-
ბურთო მოედანი — ლენინის სახელობის ახლანდე-
ლი სტადიონი — ძლივს იტევდა მაყურებლებს, რო-
მელთა შორის დავა და სჯაბაასი იყო იმის შესახებ,
თუ ვინ გაიმარჯვებდა. უმრავლესობა, რა თქმა უნ-
და, წარმატებას დედაქალაქის სპორტსმენებს უწი-
ნასწარმეტყველებდა. მაგრამ... დაიწყო თამაში და
თბილისელთა კარში ზედიზედ ორი ბურთი იქნა გა-
ტანილი. შეხვედრის პირველი ნახევარი ისე დამ-
თავრდა, რომ მასპინძლებმა ერთი ბურთის გაქვით-
ვაც ვერ შეძლეს. მეორე ტაიმში ბათუმლებმა მესა-
მე გოლი გაიტანეს და შეხვედრაც ასეთი ანგარი-
შით დამთავრდა.

ფეხბურთელებმა ძლივს მოასწრეს მოედნი-
დან გასვლა, რომ ბათუმელთა კაპიტანი მსაჯთა
კოლეგიაში გამოიძახეს.

— მესამე გოლი არ ჩაითვლება, რადგან იტალიელი იყო თამაშგარე მდგომარეობიდანო — ეთხრეს მას.

— იყოს ასე! ის ორი ^{ერქვეწული} ბურთი, რომ აღარ არის სადავო? — თავის მხრივ შეეკითხა ს. იოაკიმიძი.

— ორით ნოლი კი მოიგეთ, მაგრამ ხვალ კვლავ უნდა გვეთამაშოთ. — არ ცხრებოდნენ მსაჯები.

ამ წინადადებაზე ბათუმლებმა კატეგორიული უარი განაცხადეს.

— ჯერ ერთი, ჩვენ „საბავშვო ბაღის აღსაზრდელები“ ვართ, ხოლო, მეორე, ჩვენ მოწვეული ვიყავით ერთი მატჩის ჩასატარებლადო! — მოკლედ მოუჭრა მათ სტუმრების კაპიტანმა.

განაწყენებულმა თბილისელებმა ბათუმლებს უკან გასამგზავრებელი ხარჯები აღარ გაუნაღდეს. იმისათვის, რომ მატარებლის ბილეთების შესაძენი ფული ეშოვათ, ბათუმლებმა შემდეგ ხერხს მიმართეს: გაყიდეს თავიანთი ლამაზი ქამრები, რომლებიც სპორტულ ფორმას უმშვენებდათ და მათ გარდა მაშინ სხვებს არა ჰქონდათ.

მშობლიურ ქალაქში დაბრუნების შემდეგ ჩვენმა სპორტსმენებმა უკლებლივ მიიღეს კეთვნილი ფული — თბილისელმა ამხანაგებმა აღარ დააყოვნეს დაშვებული შეცდომის გამოსწორება და თავიანთ სტუმრებს სრულად გაუნაღდეს გაწეული ხარჯები.

1923 წელს ბათუმლებმა ინგლისის ერთ-ერთ-

თი ტანკერის ფეხბურთელთა გუნდს მოუგეს 7:0. კაპიტანმა დაიტრაბახა: 15 დღეში მოვბრუნდებით და დაგვიხედითო. მართლაც მოვბრუნდით და ისე გაეძლიერებინათ გუნდი, რომ მსხრუშლებს დაეძლიეს მოუგეს მათ. ინგლისელი მსაჯი ხშირად იტყოდა ხოლმე: „თბილისი გუტ! ბატომი ზერ გუტ“.

1924 წლის მარტში საგანგებოდ ჩამოყალიბებული ბათუმის ნაკრები გუნდი შეხვედრებს მართავდა ნავსადგურში რეიდზე მდგომ უცხოეთის გემების ფეხბურთელთა გუნდებთან და ამიერკავკასიის პირველობისათვის ემზადებოდა. აგვისტოში გაიმართა 3 მატჩი: თბილის-ბათუმს, ბაქო-ბათუმსა და თბილის-ბაქოს შორის. ეს ტურნე დაუმთავრებლად დარჩა, გამარჯვებული არ გამოვლენილა. ჩატარებული მატჩების შედეგები ასეთი იყო: ბათუმლებმა მოუგეს თბილისელებს 3:0. ბაქო-ბათუმის მატჩი აზერბაიჯანელი ფეხბურთელების გამარჯვებით (2:1) დამთავრდა. თბილისმა მოუგო ბაქოს. როგორც აღვნიშნეთ, ეს ჩემპიონატი არ დამთავრებულა. რადგან საკავშირო ოლიმპიადა ახლოვდებოდა, ამიტომ სამივე გუნდის საუკეთესო მოთამაშეებით სასწრაფოდ დააკომპლექტეს ამიერკავკასიის ნაკრები და ყოველგვარი წვრთნისა და შეთამაშების გარეშე გაისტუმრეს მოსკოვში. ამ ნაკრებში შევიდა აგრეთვე ზოგიერთი ბათუმელი ფეხბურთელიც.

შეხვედრა თურქ ფეხბურთელებთან

ერკინული

ფიგურული

სპორტული ცხოვრებაში ყველაზე ღირსშესანიშნა-

ვი მოვლენა იყო მათი გამოსვლა თურქეთში. თუ

ყოველივეს დავუმატებთ იმ გარემოებას, რომ მატ-

ჩი ქ. ტრაპიზონში — ეს იყო საბჭოთა სპორტსმე-

ნების ერთ-ერთი პირველი ვიზიტი უცხო ქვეყა-

ნაში, ადვილი მისახვედრია ის პასუხისმგებლობის

გრძნობა, რომლითაც მაშინ გამსჭვალული იყვნენ

ჩვენი სპორტსმენები.

... 1925 წლის ზაფხული: ერთ წყნარ საღამოს

ბათუმის ნავსადგურის სამგზავრო მისადგომებთან

სპორტის უამრავი მოყვარული შეკრებილიყო. მა-

ლე ნაპირს მოშორდა მინიატურული გემი-ბუქსი-

რი „კრასნი ბატუმი“. ბუქსირმა შემოუარა სწორ-

კუთხედს ტალღმჭრელთან და დასაველეთისაკენ აი-

ლო გეზი. თავის გემბანზე მას იეყვანა ორმოცდა-

ათამდე მგზავრი. ესენი იყვნენ ბათუმის სპორტული

დელეგაციის მონაწილენი, რომლებიც ტრაპიზონში

მიემგზავრებოდნენ ამხანაგური შეხვედრების ჩასა-

ტარებლად. დელეგაციის შემადგენლობაში შე-

დიოდნენ ფეხბურთელთა გუნდი, ტანმოვარჯიშე

ვაეთა და ქალთა კოლექტივები, მოკრივეები

და შტანგისტები. სპორტსმენებს თან ახლდა ბათუ-

მელ მუსიკოსთა სასულე ორკესტრი ლოტბარ ხაჯ-

თასის მეთაურობით.

გათენებისას „კრასნი ბატუმი“ უკვე ტრაპიზონის ნავსადგურში იყო. სტუმრებს მესამედრად გემმისადგომთან დიდძალ ხალხს მოელოდა. ჩამოსულნი გულთბილად მიიღეს და სასტუმრო „კავკაზში“ მოათავსეს, ხოლო გოგონები საბჭოთა საელჩოში მიიპატივეს საცხოვრებლად. საერთოდ, საბჭოთა სპორტსმენებისადმი ინტერესმა ყოველგვარ მოლოდინს გადააჭარბა.

ვიდრე თურქ ფეხბურთელებთან შეხვედრის მსვლელობაზე ვილაპარაკებდეთ, ინტერესმოკლებული არ იქნება აღვნიშნოთ, რომ ჩვენი სპორტული დელეგაციის ბევრ მონაწილეს მასპინძლები უკვე იცნობდნენ ტრაპიზონში მათ ჩასვლამდე. როცა სტუმრები სასპორტო კლუბში მიიწვიეს, ქალაქის სპორტული ორგანიზაციების მესვეურებმა ბათუმელებს უჩვენეს ადგილობრივ გაზეთებში დაბეჭდილი ფოტოსურათები, რომლებმაც დიდი გაკვირვება გამოიწვია ჩვენს ფეხბურთელებში. საქმე იმაში იყო, რომ ამ ფოტოსურათებზე ბათუმელმა სპორტსმენებმა დაინახეს თავისი თავი. „ო-ო-ო! აი ყველაზე საშიში ფორვარდიო“, ამბობდნენ თურქები და უთითებდნენ ერთ-ერთ ბათუმელ სპორტსმენზე. ასევე მაღალ შეფასებას აძლევდნენ მასპინძლები ჩვენს სხვა ფეხბურთელებს.

თურქეთში ჩასვლის მესამე დღეს გაიმართა პირველი ამხანაგური მატჩი ადგილობრივ და ბა-

თუმის ფეხბურთელთა გუნდებს შორის, ზედმეტია იმის თქმა, რომ თურქ სპორტსმენებს, და არა მარტო მათ, ექვი არ ეპარებოდათ. თქვენს გუნდებში, ფეხბურთის მატჩს ესწრებოდა ტრაპიზონის გუბერნატორიც. მასთან ერთად საპატიო ლოჯაში ისხდნენ საბჭოთა საელჩოს მეთაური ტრაპიზონში და სხვა ოფიციალური პირები. სხვათა შორის, გუბერნატორი არ მალავდა თავის სიმპათიებს თურქი ფეხბურთელებისადმი და საკმაოდ ენაწყლიანად მასლაათობდა შესაძლო ანგარიშის შესახებ, რომელიც, მისი აზრით, ტრაპიზონელ სპორტსმენთა სასარგებლოდ იქნებოდა...

დაიწყო თუ არა თამაში, მასპინძელთა კარში ზედიზედ გატანილი იქნა ოთხი ბურთი. თურქი სპორტსმენები არ მოელოდნენ ასეთ „უპატივემულობას“ ბათუმელთა მხრიდან. არ მოელოდა ასეთ შედეგს არც ტრაპიზონის გუბერნატორი, რომელიც მთელი ტაიმის განმავლობაში ამოდ ინუგეშებდა თავს იმით, რომ მისი თანამემამულენი ბოლოსდაბოლოს „გონს მოვიდოდნენ“ და გარდატეხას შეიტანდნენ თამაშში. მან ვეღარ გაუძლო უსიამოვნო განცდებს, უიმედოდ ჩაიქნია ხელი და ისე დატოვა ლოჯა, რომ ერთი სიტყვაც კი არ უთქვამს თავისი მეზობლებისათვის. თამაშის მეორე ნახევრისათვის მას აღარ უყურებია... მატჩის საბოლოო ანგარიში — 7:1 საბჭოთა ფეხბურთელების სასარ-

გებლოდ. როგორც იტყვიან. კომპლუარებს ვეღვე-
ტია.

სხვათა შორის, როცა ანგარიში მსჯელობია, საბჭოთა საელჩოს მეთაურმა ჩვენს ბუნებრივ მოკლებს მიმართა თხოვნით — მეტი ბურთი აღარ გაეტანათ მასპინძელთა კარში. მაგრამ, როგორც ჩანს, ამ თხოვნამ არ გასჭრა.

განიცადეს რა ასეთი დარბევითი მარცხი, თურქმა ფეხბურთელებმა გადაწყვიტეს რევანშის აღება განმეორებითს შეხვედრაში. რომელიც ორი დღის შემდეგ გაიმართა იმავე სტადიონზე. ამჯერად ტრაპიზონელი ფეხბურთელების აღმით გამოვიდნენ სრულიად ახალი მოთამაშეები. რომლებიც სტამბოლიდან და თურქეთის სხვა ქალაქებიდან ჩამოეყვანათ. „როცა მინდორზე გავედით სათამაშოდ, — იგონებენ ჩვენი ფეხბურთელები. — ბევრი ვეცადეთ გამოგვეცნო წინანდელი მეტოქეები, მაგრამ ამაოდ, ამ მატჩის მონაწილეთა შორის ისინი აღარ იყვნენ“.

ამ დღეს საბჭოთა საელჩოს მუშაკებმა სპეციალურად მიმართეს ბათუმელ ფეხბურთელებს თხოვნით არ ცდილიყვნენ მატჩის მოგებას. და მართლაც, ჩვენი სპორტსმენების მეორე გამოსვლა აქ მარცხით დამთავრდა — თამაში წაგებულ იქნა მინიმალური ანგარიშით — 1:2. აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ ეს შეხვედრა პირველისაგან განსხვავებით ძალზე უფერულად ჩატარდა. ბათუმელებს

J. High Member session 1911-12

გასაქანს არ აძლევდნენ მოწინააღმდეგე გუნდის მოთამაშეები. განსაკუთრებულ „ექსტრემალურ“ მსაჯი იჩენდა. მისი სასტვენის დაუსრულებელმა სისინმა და არაობიექტურმა მსაჯომ მანქანის გააფუჭა მატჩის მსვლელობა. **ბიზნესმენები**

დიდი მოწონება დაიმსახურა ბათუმელ ტანმოვარჯიშეთა გამოსვლამ ტრაპიზონის სასპორტო დარბაზებში. მათმა ოსტატობამ ალტაცებაში მოიყვანა მაყურებელი.

უცხო ქვეყანაში რვა დღის ყოფნის შემდეგ ბათუმელი სპორტსმენები მშობლიურ ქალაქში დაბრუნდნენ.

* * *

ბათუმელ სპორტსმენტა მაშინდელი ცხოვრებიდან აღსანიშნავია კიდევ ერთი ეპიზოდი. იმ დროს ხარკოველი ფეხბურთელები საყოველთაოდ აღიარებულ ოსტატებად ითვლებოდნენ. ამ ქალაქის მთელი რიგი მოთამაშენი სსრ კავშირის ნაკრებში შედიოდნენ. ამიტომ გასაგებია ის ინტერესი, რომელიც გამოიწვია უკრაინელ სპორტსმენტა ჩამოსვლამ საქართველოს დედაქალაქში. შეხვედრა, რომელიც აქ ხარკოვისა და ჩვენი რესპუბლიკის ფეხბურთელთა გუნდებს შორის ჩატარდა, სტუმრებმა მოიგეს. ამის შემდეგ მოეწყო კიდევ ერთი მატჩი უკრაინელ ფეხბურთელებთან. ამჯერად სტუმრებთან შეხვედრაში მონაწილეობის მისაღებად თბი-

ლისში მიიწვიეს ბათუმელი ფეხბურთელები. საქართველოს გუნდში მხოლოდ სამი თბილისელი გამოდიოდა. დანარჩენები ბათუმლები იყვნენ. მერე, და რა? მატჩი, მატჩი რი ანგარიშით. მასპინძლების გამარჯვება — 1:0.

დამოლოს, საგულისხმოა ჩვენი ქალაქის ფეხბურთელთა წარმატება 1927 წელს ქ. ფოთში გამართულ ასპარეზობაში. მაშინ მათ საქართველოში უძლიერესთა სახელი მოიხვეჭეს და რესპუბლიკის ჩემპიონები გახდნენ.

* * *

ვამთავრებთ რა საუბარს ბათუმში ფეხბურთის განვითარების მეორე ეტაპის შესახებ, საჭიროა აქვე მოვიხსენიოთ მაშინდელი სპორტული ბაზების მდგომარეობა. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, იმ დროს ჩვენს ქალაქში სპეციალური საფეხბურთო მოედანი ან სხვა სპორტული ნაგებობა არ იყო. საამისოდ იყენებდნენ რამდენადმე ხელსაყრელ მინდვრებს, ბუნებრივ ნაგებობებს, რომლებსაც შემდგომ თვით სპორტსმენები და სპორტის მოყვარულები აუმჯობესებდნენ. დამახასიათებელია, რომ სპორტული მოედნების კეთილმოწყობაში აქტიურ მონაწილეობას იღებდა ბევრი ახალგაზრდა.

სპორტის მოყვარულთა ერთუზიანების წყალობით ჩაეყარა საფუძველი დღევანდელ „დინამოს“

სტადიონს. ფეხბურთის მოედნის მოწყობისათვის
ში ჩაუდგნენ თვით ფეხბურთელები. რომელთაც
პრავალი დამხმარე გამოუჩნდა. მათგან ერთ-ერთი
არულთა სახით.

— პირველად გვეკონა, მოედნის მოსახვეინავედ
ასი ურემი მიწა გვეყოფოდა. — იკონებენ ძველი
ფეხბურთელები. — მაგრამ ანგარიშშია მოვტყუე-
დითო. გამოირკვა, რომ ეს სრულიად არასაკმარისი
იყო. მაშინ გადაწყდა მიწა მოეპარათ სამხედრო
უწყების მიერ აშენებული სიმაგრეებიდან. ამ საქ-
მეს თურმე იმ დროს გამოჩენილი ფეხბურთელი
რ. პოლოსოვი ხელმძღვანელობდა, რომელსაც კი-
ნალამ ძვირად დაუჯდა ეს „ინიციატივა“. ამ „თავზე-
დობისათვის“ იგი დააკავეს, ხოლო შემდეგ ამხანა-
გებმა ძლივს იხსნეს განსაცდელისაგან.

ფეხბურთელები სტადიონის მოსაწყობად მი-
დიოდნენ საწარმოებსა და დაწესებულებებში მუ-
შაობის დამთავრების შემდეგ. მათ ვიწროლიანდი-
ვიანი რკინიგზაც კი გაიყვანეს მოედანზე მიწის მი-
საზიდად.

ფეხბურთის მოედანი, რა თქმა უნდა, ჯერ კი-
დეე შორს იყო სრულყოფისაგან. მასზე ბლომად
ეყარა ქვები და კენჭები, რომლებიც ყოველი თ-

მაშის შემდეგ ამოტივტოვდებოდნენ ხალხი ზელა-
 პირზე. ხშირად უხდებოდათ მოედნის განძინდა ამ
 ქვებისაგან, რაშიც მათ დაუფიქრებელი გამოცდებს
 უწევდნენ ბავშვები. თითქმის ყოველ დილით შეიძ-
 ლებოდა აქ პატარების ნახვა, რომლებიც აგროვებ-
 დნენ ქვებს, კენკვებს და გაჰქონდათ მოედნიდან.

ეროვნული

„ბ“ კლასში

1939 წელს ბათუმის „დინამო“ ჩარიცხულ იქნა სსრკ პირველობის გათამაშებაში „ბ“ ჯგუფის ხაზით. ვიდრე ამ პერიოდის დაწვრილებით დახასიათებას შეეუდგებოდეთ, საქროა მოკლედ შევჩერდეთ ბათუმის ფეხბურთის მდგომარეობაზე 30-იან წლებში. ამ დროის დასაწყისისათვის ფეხბურთის კლასი ჩვენს ქალაქში საგრძნობლად დაეცა. ვფიქრობთ ამის მიზეზი უმთავრესად იყო ფეხბურთის ძველი თაობის საბრძოლო ასპარეზიდან ერთბაშად წასვლა. ყოველ შემთხვევაში, 1930-1935 წლებში ბათუმის წამყვანი გუნდები განახლების პროცესს განიცდიდნენ და გასაგებია, რომ ისინი არ გამოირჩეოდნენ არც თამაშის მაღალი კლასით და არც ტაქტიკური არსენალის სიმდიდრით.

ბათუმში ფეხბურთის მორიგი აღმავლობა 1937 წლიდან იწყება. ამ დროს აქ ჩამოვიდა თბილისის „დინამოს“ ოსტატ ფეხბურთელთა გუნდის ერთ-ერთი წამყვანი მოთამაშე ა. ელიავა, რომელიც საქართველოს სპორტსაზოგადოება „დინამოს“ ცენტრალურმა საბჭომ გამოგზავნა ახალგაზრდა ფეხ-

ბურთელთა გამოვლინებისა და სპორტის გან-
ზაციისათვის.

იმვე 1937 წელს ბათუმში ჩატარდა
ბის საუკეთესო ნაწილის ხელმძღვანელებმა
სპორტსაზოგადოება „დინამოს“ გუნდი, რომელმაც
შემდგომ წლებში წამყვანი ადგილი დაიკავა ჩვენი
ქალაქის ფეხბურთში. გავიდა სულ მცირე დრო და
გუნდის ხელმძღვანელობისა და წევრთა მეცადინე-
ობამ სასურველი შედეგი გამოიღო, ბათუმის „დი-
ნამო“ უკვე ერთ-ერთ უძლიერეს კოლექტივად ით-
ვლებოდა საქართველოში.

განსაკუთრებით მაღალ სპორტულ შედეგებს
მიღწევს ბათუმლებმა მომდევნო — 1938 წელს. ამ
წელს ჩვენმა ფეხბურთელებმა მოიპოვეს საქარ-
თველოს ჩემპიონის საპატიო სახელი და საბჭოთა
კონსტიტუციის სახელობის გარდამავალი თასი. სა-
ქართველოს პირველობის გათამაშებაში მაშინ 8 უძ-
ლიერესი გუნდი მონაწილეობდა. მათ შორის იყვნენ
ქუთაისის, სოხუმისა და ბათუმის დინამოელები,
თბილისის „ბურევესტნიკი“ და „მეცნიერება“, ფო-
თისა და ზესტაფონის ნაკრები გუნდები და ოჩამჩი-
რის „ისარი“. ჩატარებული მატჩებიდან ბათუმლებ-
მა მოიგეს 6 და ფრედ დაამთავრეს 1 შეხვედრა.
ერთადერთი ქულა მათ დაკარგეს თბილისის „ბუ-
რევესტნიკთან“ მატჩში. აღსანიშნავია, რომ ამ შეხ-
ვედრისას მსაჯი ლარიონოვი არაობიექტურად მო-

Удмуртское советское баскетбольное оула, 1935 г.

ქმედებდა. მან სრულიად უმიზეზოდ გააყენა მოედ-
ნიდან „დინამოს“ ერთ-ერთი მწველი უკი

არანაკლებ ტრიუმფალურად დაიწყო მათი წარმატება საბჭოთა კონსტიტუციის სახელობის თასისათვის ბრძოლაში. მათ ზედიზედ დამარცხეს ჭ. სოხუმის მეორე გუნდი (11:0), ოჩამჩირის „ისარი“ (6:0) და გავიდნენ ფინალში. ერთდროულად გათამაშებაში მონაწილეობდა ბათუმის მეორე გუნდი „სპარტაკი“. რომელმაც ორი შეხვედრა მოიგო — ქუთაისის პირველ გუნდთან (1:0) და ფოთის ფეხბურთელებთან (2:1). სამაგიეროდ მათ დამარცხება განიცადეს ჭ. სოხუმის პირველ გუნდთან მატჩში (2:3) და დაკარგეს თასის გათამაშებაში შემდგომი მონაწილეობის უფლება.

საპატიო ჩილდოსათვის ბრძოლაში კარგ შედეგებს მიაღწიეს სოხუმის პირველი გუნდის ფეხბურთელებმა. სწორედ მათ შეხვედრას ბათუმელ დინამოელებთან უნდა გადაეწყვიტა, თუ ვინ გახდებოდა ამ ძვირფასი სპორტული ჩილდოს მფლობელი.

და აი ეს გადამწყვეტი დღეც. 12 დეკემბერს საქართველოს დედაქალაქის „დინამოს“ სტადიონზე აუარებელმა მაყურებელმა მოიყარა თავი, რომ ენახათ საინტერესო ასპარეზობა ბათუმელ და სოხუმელ ფეხბურთელთა გუნდებს შორის. ეს ფინალური შეხვედრა დინამოელებმა შესანიშნავად ჩაა-

ტარეს და მიაღწიეს დამაჯერებელ გამარჯვებას ანგარიშით 5:2. ამ მატჩში ბათუმელებმა შეამჩნვეს ასეთი შემადგენლობით: მეკარე ა. კულუჩაშვილი, დაცვა ა. ფეხლევანიძე, გ. პსაროსი, ნახევარდაცვა ი. კაზანციანი, მ. მაგდესიანი, ს. კაპიანი, თავდასხმა გ. არაშვილი, ა. ჩოლოკიანი, კ. კარამატოზიანი, ა. მარუაშვილი და ა. ელიაშვილი (გუნდის კაპიტანი).

გარდა კალენდარული შეხვედრებისა, დინამოელები ხშირად ატარებდნენ ამხანაგურ მატჩებს მოსკოვისა და საქართველოს წამყვან გუნდებთან. ამ მხრივ ყველაზე საინტერესო იყო მოსკოვის საავტომობილო ქარხნის ფეხბურთელებთან შეხვედრები. როგორც ვიცით, ეს გუნდი მალე გახდა ჩვენი ქვეყნის ერთ-ერთი პოპულარული კოლექტივი და სსრ კავშირის პირველობის გათამაშებაში გამოდის „ტორპედოს“ სახელით. მაშინ ტორპედოელები ფეხბურთის სეზონის დაწყების წინ ბათუმში ჩამოდიოდნენ საწვრთნელ შეკრებებზე და აქ ვარჯიშის დროს ატარებდნენ ამხანაგურ შეხვედრებს ადგილობრივ გუნდებთან. ბათუმელ ფეხბურთელებს არაერთხელ მიუღწევიათ საპატიო გამარჯვებისათვის ოსტატებთან შეხვედრებში. სხვათა შორის, სტუმრებმა ჩვენს ქალაქში ყოფნისას „შეამჩნიეს“ ერთი ნიჭიერი ფეხბურთელი და იგი თავის გუნდში გადა-

იყვანეს. ეს იყო დინამოელთა მტრევენი გარემარბი რ. კარიჩევი.

მტრევენი

ბათუმელი ფეხბურთელებს წარმოუბრუნებდათ შედეგადლო არ მიეჭტია სპორტული ორგანოებისა და საზოგადოებრიობის ყურადღება. ამ დროისათვის უკვე საკმაოდ მომწიფდა საკითხი იმის შესახებ, რომ ბათუმის „დინამო“ ჩაერიცხათ სსრ კავშირის პირველობის გათამაშებაში. აი, რას სწერდა ამასთან დაკავშირებით ბათუმის „დინამოს“ კაპიტანს ა. ელიავას თბილისის „დინამოს“ ოსტატ ფეხბურთელთა გუნდის მწვრთნელი ა. სოკოლოვი:

„თქვენი გუნდის „ბ“ ჯგუფში ჩასარიცხად მრავალი ნაბიჯი გადაიდგა, საქმეში ჩაერია თვით სახკონსაბჭოს თავმჯდომარე, რასაც, უნდა ვიფიქროო, გადამწყვეტი მნიშვნელობა ექნება. ხოლო სანამ საკითხი გადაკრის სტადიაშია, თქვენ ამთავითვე უნდა შეუდგეთ გუნდის მომზადებას... თქვენთან მწვრთნელად მუშაობაზე თანხმობა განაცხადა ამხ. ფილიპოვმა, რომელიც წვრთნიდა ლენინგრადის „სპარტაკსა“ და ლენინგრადის ნაკრებს. ის სსრ კავშირის ნაკრების ყოფილი მოთამაშეა“.

როგორც მოსალოდნელი იყო, სსრ კავშირის პირველობის გათამაშებაში ბათუმის „დინამოს“ ჩარიცხვის საკითხი დადებითად გადაწყდა. მაშინ ჩვენი ქვეყნის პირველობის მონაწილე გუნდები დაყოფილი იყვნენ ორ ჯგუფად. პირველ ჯგუფში გამოდიოდა სსრ კავშირის 12 უძლიერესი კოლექ-

ტივი, ხოლო მეორე ჯგუფში გავრთიასხეულ იყო 23 გუნდი, სულ 35 გუნდი.

ადრე გაზაფხულიდანვე ფაქიზე ფუტყელებული მზადება მომავალი ასპარეზობისთვის სისტემატურ ვარჯიშთან ერთად ხშირად ეწყობოდა ამხანაგური და საკონტროლო მატჩები ჩამოსულ გუნდებთან. განსაკუთრებული ყურადღება ექცეოდა მოთამაშეთა ფიზიკურ და ტექნიკურ მომზადებას.

საბჭოთა კავშირის პირველობის გათამაშებისათვის მზადების პერიოდში დინამოელებმა რამდენიმე საკონტროლო შეხვედრა ჩაატარეს, რომელთაგან ყველაზე საინტერესო იყო მატჩი ლენინგრადის „დინამოს“ ოსტატ ფეხბურთელთა გუნდთან. მაშინ ლენინგრადელები ბათუმში იყვნენ ჩამოსული და აქ ატარებდნენ საწვრთნელ შეკრებას. სტუმრების გუნდი ჩვენი ქვეყნის ერთ-ერთ უძლიერეს კოლექტივად ითვლებოდა. იგი სსრ კავშირის ჩემპიონატში გამოდიოდა პირველი ჯგუფის გუნდებს შორის.

1939 წლის 18 აპრილს ბათუმის „დინამოს“ სტადიონზე უამრავ მაყურებელს მოეყარა თავი. დიდი და პატარა მოუთმენლად ელოდა მსაჯის სასტვენის ხმას. და აი, მართლაც, მალე გამოჩნდნენ მოთამაშეები.

— დემენტიევი, დემენტიევი, — გაისმა აქაიქ მაყურებლებში. ამ სახელმოხვეჭილ ფეხბურთელს

სპორტის მოყვარულები იცხოვრებენ ან მარტო
 ლენინგრადსა და მოსკოვში. გარეგნულად იგი თი-
 თქოს არაფრით გამოირჩეოდნენ სხვა წევ-
 რებისაგან. მაგრამ დაიწყო მსხვერპლ-
 დელთა თავდასხმის ლიდერი უხილავი გრიგალივით
 დაჰქროდა მიწოდორზე. მის სხარტ, მათემატიკუოი
 სიზუსტის გადაცემებსა და მოულოდნელ დარტყ-
 მებს სრული ჭაოსი შეჰქონდა მასპინძელთა რიგებ-
 ში. დიდიხანია ბათუმლებს არ ენახათ ტყავის ბურ-
 თის ასეთი უბადლო ოსტატი. ტყუილად როდი იყო
 პ. დემენტიევი სსრ კავშირის ნაკრების წევრი მთე-
 ლი რიგი წლების განმავლობაში! მისი უმცროსი
 ძმა ნიკოლოზიც, აი ამ შეხვედრაში რომ მონაწი-
 ლეობდა, ხომ მრავალჯერ იცავედა ჩვენი ქვეყნის
 სპორტულ ღირსებას საბჭოთა კავშირის ნაკრების
 შემადგენლობაში!

მართალია, ეს მატჩი ბათუმლებმა წააგეს 1:3,
 მაგრამ მათ სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ გუნდმა
 გამოცდა ცუდად როდი ჩააბარა. ბოლოს და ბო-
 ლოს, ხუმრობა ზომ არ იყო ესოდენ ძლიერ და გა-
 მოცდილ ფეხბურთელებთან შერკინება. ამასთან
 საინტერესოა აღინიშნოს, რომ მიუხედავად ლენინ-
 გრადელთა უპირატესობისა, ბათუმლებს თამაშის
 დასასრულამდე არ შეუწყვეტიათ იერიშები და
 არაერთხელ დააყენეს სტუმრების კარი აშკარა სა-
 ფრთხის წინაშე. განსაკუთრებით გამოირჩეოდნენ
 ა. ელიავა, ა. მარუაშვილი, ა. ფეხლევანიდი და

სახელგანთქმული მეკარე). დამკვედრები რიუჩკო-
ვი და პუჩკოვი, ნახევარმკვედრები სოკოვი, დინინი
და რიტოვი, თავდამსხმელები ლიპანჯევი, ერმილო-
ვი, ოვსეენკო, ლაპშინი და ოტქრეპენი. მკვედრები
ასეთი შემადგენლობით განსხვავდებიან სხვაგვარი
პეხლევანიდი, ხერხაძე, კახანციდი, მაგდესიანი, კა-
პიდი, აროშიძე, ჩოლოქიანი, კარამატოზიანი, მა-
რუაშვილი და ელიავა.

დაიწყო თუ არა თამაში, დინამოელები სწრა-
ფად გაიჭრნენ სტუმრების საჯარიმო მოედნისაკენ
და რამდენიმე სახიფათო მომენტი შექმნეს. მაგრამ
მოსკოველთა დაცვამ შეძლო კარის უვნებელყოფა
და ახლა თვით „პიშჩევიკი“ გადავიდა შეტევაზე.
მეთერთმეტე წუთზე სტუმრების ცენტრალურმა
თავდამსხმელმა ოვსეენკომ პირველი წარმატება
მოუტანა თავის გუნდს. გავიდა კიდეც 10 წუთი და
ბათუმელთა ბადეში მეორე ბურთი აღმოჩნდა. გო-
ლი გაიტანა მოსკოველმა ლაპშინმა.

მარცხს დინამოელებმა მძაფრი შეტევით უპა-
სუხეს და 25-ე წუთზე გ. აროშიძემ თავური გარ-
ტყმით პირველი ბურთი გაიტანა სტუმრების კარში.
არ გასულა სამი წუთი და მოსკოველთა კარი ისევ
საფრთხის წინაშე დადგა. ამ დროს ბათუმელ ელია-
ვას მოსკოველები სარმით აქცევენ თავიანთ საჯა-
რიმო მოედანზე. 11-მეტრიან საჯარიმო დარტყმას
ზუსტად ასრულებს „დაზარალებული“. ანგარიში

გახდა 2:2 და იგი აღარ შეცვლილა პირველი ტომის ბოლომდე.

მარკუნული

გიგლიქსიქსიქსი

შესვენების შემდეგ ბრძოლა დასრულდა და ანგაღა ძალით გაჩაღდა. დასაწყისშივე შესანიშნავად მოლაშაშე ნიკანოროვმა იხსნა კარი აშკარა გოლისაგან. ბურთის გატანის ორი ნაღდი შესაძლებლობა ვერ გამოიყენა არაშიძემ. სამაგიეროდ მორიგ წარმატებას მიაღწიეს სტუმრებმა. იმავე ოვსეენკომ ისარგებლა რა დინამოელთა დაცვის უბეში შეცდომით. გაიტანა მესამე, გადამწყვეტი ბურთი. ბათუმელთა ყველა ცდა გაეთანაბრებიათ ანგარიში უშედეგოდ დამთავრდა. მატჩი მოიგო მოსკოვის „პიშჩევიკმა“ ანგარიშით 3:2.

მართალია, დინამოელებმა გათამაშების პირველსავე ტურში განიცადეს მარცხი, მაგრამ ამით მათი სპორტოლო სულსკვეთება ოდნავადაც არ შერყეულა. პირიქით, გუნდი კიდევ უფრო გამოიწრთო და, რაც მთავარია, დარწმუნდა საკუთარ ძალებში. ხოლო მოსკოველებთან შეხვედრაში წაგება სრულებითაც არ მოასწავებდა იმას, რომ ბათუმის „დინამო“ სხვა კოლექტივებზე სუსტი იყო. შეიძლება თამამად ითქვას: დინამოელებს რომ მეტი გამოცდილება ჰქონოდათ ასეთი საპასუხისმგებლო მატჩების ჩატარებაში. „პიშჩევიკთან“ შეხვედრის ანგარიში სულ სხვა იქნებოდა.

Football players, 1929.

მორიგი მატჩი ბათუმლებმა კვლავ თავის მინდორზე ჩაატარეს 20 მაისს. ამჯერად მატჩში აღმდეგ გამოდიოდნენ ქ. ნიკოლაევის მოსწავლეები. ეს გუნდი 1934 წელს შეიქმნა და ხუთი წლის „სტაემა“ მას საშუალება მისცა უკრაინის მოწინავე კოლექტივთა რიგებში ჩამდგარიყო. მას-პინძელთაგან განსხვავებით სტუმრებს უკვე ჰქონდათ თავიანთ აქტივში 2 ქულა, რომელიც მათ ლენინგრადის „ავანგარდთან“ შეხვედრაში მოიპოვეს.

20 მაისის მატჩში სტუმრები ასეთი შემადგენლობით თამაშობდნენ: გრონინი, სპიჩკა, კუშნერევი, სოროჩენკო, ნოვიკოვი, დერკაჩენკო, კუშნერენკო, სპირნოვი, კობანოვი და სოსიცი. დინამოელები რამდენადმე სახეშეცვლილი შემადგენლობით გამოვიდნენ. კარში იდგა მ. კომახიანი, ხოლო თავდასხმაში ჩოლოქიანისა და კუზმენკოს ნაცვლად თამაშობდნენ ხერხაძე და აროშიძე.

ტაიმის პირველმა 15 წუთმა მძაფრ ურთიერთშეტევებში გაჩვლო. შემდეგ სტუმრები მცირე ხნით დაეუფლნენ ინიციატივას და მეოცე წუთზე გახსნეს ანგარიში. ამ გოლის გაჭვითვა ბათუმლებმა მხოლოდ 30-ე წუთზე შესძლეს — კომბინაცია მარჯვამეილი-ელიავა-კარამატოზიანი დამთავრდა სტუმრების კარის აღებით. სულ მალე იმავე კარამატოზიანმა მეორედ აიძულა უკრაინელთა მეკარე კვლავ გამოეღო ბურთი ბადიდან. ასეთმა მო-

ულოდნელმა მარცხმა ნიკოლაეველი გეხებურთე-
 ლები არათუ დააბნია, არამედ, პირიქით, თითქოს
 ახალი ძალა შეემატათო. მათს დაქინებულ შეუტეეს
 მასპინძელთა ჭიშკარს და სულ რაღაც ხუთი წუთის
 განმავლობაში ზედიზედ გაიტანეს ორი საპასუხო
 ბურთი. ტაიმის განმავლობაში ანგარიში აღარ შე-
 ცვლილა და გუნდები წავიდნენ დასასვენებლად.

თამაშის მეორე ნახევარი დაიწყო იმით, რომ
 დინამოელებმა საკმაოდ შეავიწროვეს სტუმრები.
 ისინი კარგახნის განმავლობაში „დასახლდნენ“ ნი-
 კოლაეველთა ნახევარზე და გამუდმებით „უშენდ-
 ნენ“ კარს. ბოლოს ა. ჩოლოკიანმა, რომელმაც
 მ. მაგდესიანი შესცვალა, ზუსტი დარტყმით გაათა-
 ნაბრა ანგარიში. დაძაბულობამ კულმინაციურ
 წერტილს მიაღწია. ორივე გუნდი თავგამოდებით
 იბრძოდა გამარჯვებისათვის. ასეთ რთულ ვითარე-
 ბაში სტუმრებმა შესანიშნავად გამოიყენეს ხელ-
 საყრელი მომენტი და კვლავ გავიდნენ წინ. მატჩის
 დამთავრებას რამდენიმე წუთილა აკლდა, როცა და-
 ნამოელებმა მოახერხეს ანგარიშის გაქვითვა. შე-
 ვედრის საბოლოო ანგარიში — 4:4. ამრიგად ბა-
 თუმელებმა ორ თამაშში მხოლოდ ერთი ქულის მო-
 პოვება შეძლეს. მაგრამ, წინ იყო კიდევ ბევრი სა-
 პასუხისმგებლო შეხვედრა და ვინ იცის, რას უქად-
 და მომავალი ბრძოლები ჩვენს თანამემამულეთ!

ორი დღის შემდეგ ბათუმის ქუჩებში გამოკრუ-
 ლი აფიშები იუწყებოდნენ, რომ დინამოელები თ.

ვის მინდორზე ღებულობდნენ ლენინგრადის „განგარდს“. მატჩმა ლენინგრადელელებთან დიდი ვიტორესი გამოიწვია. ყველას აინტერესებდა — შეძლებენ თუ არა ბათუმლებმა მოყვარულთა ვარაუდი, რომ ბოლოს და ბოლოს დინამოელებმა უნდა გაიმარჯვონ, სავსებით გამართლდა. 24 მაისს ჩატარებულ შეხვედრაში მათ ორი „მშრალი“ ბურთი გაიტანეს სტუმრების კარში, ხოლო თავისაში არც ერთი არ გაუშვიათ. ბურთები გაიტანეს კარამატოზიანმა და მარუაშვილმა.

ფეხბურთის მოყვარულნი კარგად იცნობენ ლენინგრადის „ზენიტს“, ორ ათეულამდე წელია ეს გუნდი ჩვენი ქვეყნის პირველობის გათამაშებაში „ა“ კლასის უძლიერეს კოლექტივებთან ერთად გამოდის. აი, სწორედ ეს გუნდი იყო, 30 მაისს ბათუმის „დინამოს“ წინააღმდეგ რომ თამაშობდა.

მიუხედავად იმისა, რომ ბათუმლებს ამ შეხვედრაში მნიშვნელოვანი უპირატესობა ჰქონდათ, თამაშის პირველი ნახევარი უშედეგოდ დამთავრდა. მეორე ტაიმის 22-ე წუთზე სტუმრების კარი სერიოზული საფრთხის წინაშე აღმოჩნდა. „დინამოს“ მარჯვენა გარემარბის გ. აროშიძის მიერ კარში გაგზავნილი ბურთი ძლიერს მოიგერია „ზენიტის“ ერთერთმა დამცველმა, რომელმაც მაინც ვერ მოახერხა ზუსტად ეთამაშნა. ბურთს დაეუფლა ა. ჩოლოკიანი, დაარტყა კიდეც, მაგრამ კვლავ მეკარემ უშველა საქმეს, უშველა ცოტა ხნით, ვინაიდან მის მიერ მო-

გერიებულ ბურთს მიუხსრო დინამოელმა იჩაძემ და გაახვია ბაღეში.

ბათუმლებმა მოიპოვეს **მეტოქეს** **გინგლი** **ბიზლირთქე** ძლიერ მეტოქესთან — 1:0.

მეხუთე მატჩი სსრ კავშირის პირველობაზე დინამოელებს კვლავ ლენინგრადელებთან ჰქონდათ. ამჯერად მათ წინააღმდეგ თამაშობდა ლენინგრადის „სპარტაკი“, რომელიც თავის მეტოქეს ერთი ქულით ჩამორჩებოდა. სპარტაკელებმა მანამდე ორი თამაში მოიგეს და ორი წააგეს.

4 ივნისს ეს გუნდები ერთმანეთს შეხედნენ ბათუმის „დინამოს“ სტადიონზე. თამაშის დასაწყისი თითქოს კარგს არაფერს უქადდა დინამოელებს. უკვე მეცხრე წუთზე მათ კარში პირველი ბურთი იქნა გატანილი. მიუხედავად ამისა, მასპინძლები არ დაიბნენ. მათ კიდევ უფრო ენერგიულად შეუტიეს სპარტაკელთა კარს. აი, ჩოლოკიანი გაიჭრა სტუმრების საჯარიმო მოედანზე და ძლიერად დაარტყა. მეკარე ხიტროვი მიწვდა ბურთს, მაგრამ ამჯობინა ხელითვე მისი უკუქცევა. როგორც ჩანს, მან ბურთის დაჭერა სარისკო საქმედ მიიჩნია და არჩია საჩქაროდ „მოეშორებინა“ იგი თავიდან. მოედანზე დაბრუნებულ ბურთს მიუხსრო დინამოელმა კაპიდიმ და დაუყოვნებლივ გაგზავნა ის კარში. შეიძლება ყველაფერი კარგად დამთავრებულიყო, მცველი რომ არა, კარის ახლოს ერთ-ერთმა ლენინგრადე-

ლმა „გაასწორა“ ბურთი და ესწავლა ბადეში შევარდა.

ასე დამთავრდა შეხვედრები — 1:1.

ბიზლირთეკა

შესვენების შემდეგ წარმატებას პირველად კვლავ სპარტაკელები აღწვევენ. მეექვსე წუთზე ლუნივგრაძელი ბოგატირევის დარტყმის შემდეგ ანგარიში გახდა 2:1. დამარცხების საშიშროებამ დინამოელები აიძულა გადამწყვეტ იერიშზე გადასულიყვნენ. ა. ელიავამ დრიბლინგით აუარა გვერდი რამდენიმე მცველს და ლამაზი დარტყმით გაათანაბრა ანგარიში. თამაშის საბოლოო ანგარიში: ფრე — 2:2.

12 ივნისს ბათუმს ეწვია ხარკოვის „სელმაში“, რომელიც ერთერთ მლიერ კოლექტივად ითვლებოდა უკრაინაში. ამ შეხვედრაში დინამოელები ასეთი შემადგენლობით გამოვიდნენ: კომახიანი, ჩხატარაშვილი, ხერხაძე, კახანციდი, ფეხლევეანიდი, კაპიდი, იმნაძე, კარამატოზიანი, ჩოლოკიანი, მარუაშვილი, ელიავა.

90 წუთის განმავლობაში მოედანზე მიმდინარეობდა დაძაბული სპორტული ბრძოლა, რომელშიც ვერც ერთმა მხარემ ვერ მიაღწია უპირატესობას, თუმცა კარის აღების ხელსაყრელი მომენტები ბათუმლებს მეტი ჰქონდათ. შეხვედრა დამთავრდა უშედეგოდ — 0:0.

7 ქულა 12 შესაძლებლობად — გააშრობე-
 ბა, სამი ფრე და ერთი წაგება — ასეთი იყო დინა-
 მოელთა სპორტული ბალანსი. **უარესესმედე**
 რების გასამართავად საბჭოთა **გეგმარების**
 ქალაქებში გაემგზავრნენ. 13 ივნისს ბათუმის „დი-
 ნამო“ მოსკოვს წავიდა. მაშინ „ბ“ კლასის გუნდებს
 შორის გამოდიოდა დედაქალაქის კიდეც სამი გუნ-
 დი. გარდა ამისა ბათუმლებს მატჩები უნდა ჩაეტა-
 რებინათ გორკში, ყაზანში, ივანოვოსა და მინსკში.

მოსკოვის „ბურევესტნიკთან“ შეხვედრაში ბა-
 თუმლებს, როგორც ტყვიან, არ გაუძარტლა. დი-
 დი ხანი არ იყო გასული თამაშის დაწყებიდან, და
 მათ კარში 11-მეტრიანი საჯარიმო დარტყმა იქნა
 დანიშნული. რაც მშვენივრად გამოიყენეს მასპინძ-
 ლებმა და გახსნეს კიდეც ანგარიში. დინამოელებმა
 პირველსავე ტაიმში მოახერხეს ამ ბურთის გაქვით-
 ვა — გოლი გაიტანა გ. აროშიძემ.

საერთოდ საოცარი იყო ამ შეხვედრის ბედი.
 რომელიც თითქოს წინასწარ გადაუწყვეტიათო. და-
 ეინებით იხრებოდა მოსკოველთა მხარეს. მეორე
 ტაიმში ბათუმლები კვლავ დაჯარიმდნენ პენალტით
 და ანგარიში გახდა 2:1. მსაჯმა ესეც არ აკმარა
 სტუმრებს. მან მინდვრიდან გააძევა მეკარე კომან-
 ანი. რა თქმა უნდა, ასეთ ვითარებაში თამაშის მო-
 გებაზე ფიქრიც კი ზედმეტი იყო: იგი დამთავრდა
 მოსკოველთა სასარგებლოდ — 2:1. დინამოელებ-

საქართველოს
საბავშვო სპორტული
სამსახური

მოსკოვის „ბურევესტნიკთან“ შეხვედრის წინ. არჩევანი.

მა გააპროტესტეს მსაჯობა, მაგრამ პროტესტი არ იქნა მიღებული.

კიდევ ერთი მატჩი ჩაატარეს ბათუმლებმა, მოსკოვში. 22 ივნისს „კრილია სოვეტოვთან“ შეხვედრის შემდეგ დინამოელთა მწვრთნელი ფილიპოვი მოსკოვიდან იტყობინებოდა: „...თამაშმა სწრაფ ტემპში ჩაიარა, ბრძოლა დაძაბული იყო. პირველი გოლი გაიტანეს ბათუმლებმა, მაგრამ მოსკოველებმა შეძლეს ანგარიშის გაქვითვა. მატჩი დამთავრდა ფრედ — 1:1. შესანიშნავად თამაშობდნენ ჩვენი დინამოელები კელეჯანი, ფეხლეჯანიდი და ხერხაძე. დღემდე „კრილია სოვეტოვმა“ ყველა შეხვედრა მოიგო. ბათუმლებთან შეხვედრაში მათ დაეარგეს პირველი ქულა“.

მარცხი განიცადეს დინამოელებმა ორ მომდევნო შეხვედრაში. გორკის „ტორპედოსთან“ მათ შეხვედრა წააგეს ანგარიშით 0:2, ხოლო ყაზანის თანაკლებელებთან — 1:2. აღსანიშნავია, რომ ყაზანში გამართულ მატჩში ავადმყოფობის გამო არ თამაშობდნენ ხერხაძე და ელიავა, ხოლო ა. ჩოლოკიანი მოედნიდან გააძევეს.

თათრეთის დედაქალაქიდან დინამოელები ივანოვოში ჩავიდნენ. აქ 14 ივლისს ისინი შეხვდნენ ადგილობრივ „ოსნოვას“ გუნდს. მატჩი მიმდინარეობდა სტუმრების უპირატესობით და დამთავრდა მათივე გამარჯვებით — 4:0. ორი ბურთი მასპინძელთა კარში გაიტანა ხერხაძემ.

მორიგი შეხვედრა დინამოელებმა მინსკში გამართეს. მათ წინააღმდეგ გამართულ შეხვედრის დედაქალაქის „სპარტაკი“ მატჩში მალალ სპორტულ დონეზე ჩაატარეს და მიადწიეს დამსახურებულ გამარჯვებას ანგარიშით 4:2.

მინსკიდან ბათუმლებს ლენინგრადში წასვლა მოუხდათ. საქმე იმაში იყო, რომ როგორც სსრ კავშირის თასის გათამაშების მონაწილენი, ისინი უნდა შეხვედროდნენ ლენინგრადის „დინამოს“ ოსტატ ფეხბურთელთა გუნდს. მოხდა ისე, რომ ლენინგრადელები არ გამოცხადდნენ მატჩზე და მათ დამარცხება ჩაეთვალათ.

ბათუმლები მშობლიურ ქალაქში დაბრუნდნენ. ხოლო 12 აგვისტოს გაემგზავრნენ თბილისში, სადაც სსრ კავშირის თასის გათამაშების მერვედ ფინალში უნდა შეხვედროდნენ დედაქალაქის დინამოელებს. ამ მატჩმა საკმაოდ დიდი ინტერესი გამოიწვია თბილისის სპორტულ საზოგადოებაში — ყველას უნდოდა ენახა, თუ როგორ ითამაშებდნენ მეორე ეშელონის ფეხბურთელები სახელგანთქმულ გუნდთან. რომლის შემადგენლობაში გამოდიოდნენ ისეთი ვირტუოზები, როგორც იყვნენ: ბ. პაიჭაძე, შ. შავგულიძე, მ. ბერძენიშვილი, გ. ჯეჯელავა და სხვები. შეხვედრა თბილისის დინამოელებმა მოიგეს. მათ სტუმრების კარში ხუთი ბურთი გაიტანეს, თუმცა არც ბათუმლები დარჩენილან მათთან დიდ ვალში — თუ ისეთმა შესანიშნავმა

მეკარემ, როგორც დროსოვი იყო, საბურთის
 გაუშვა, ბათუმლებს ძნელად უსაყვედურებს, კაცი.
 ყოველ შემთხვევაში, ანგარიში არცაა დასრულებული
 არცთუ ისე სამარცხეინო ყოფილა.

დრამატიზმით აღსავსე იყო შეხვედრა, რომელიც ბათუმლებმა ჩაატარეს თავის მოედანზე 18 აგვისტოს ლუგანსკის „დზერჟინეცთან“. ამ მატჩის ანგარიში კალათბურთელთა ასპარეზობას უფრო მოგვაგონებს, ვიდრე ფეხბურთელებისას. ყოველ 8 წუთში — გოლი! სულ გატანილი იქნა 11 ბურთი. მათგან 6 ბათუმელთა კარში. შეხვედრის საბოლოო ანგარიში — 6:5 უკრაინელ სპორტსმენტთა სასარგებლოდ.

მნიშვნელოვანი გამარჯვება მოიპოვეს დინამოელებმა დნეპროპეტროვსკის „სტალთან“, რომელიც ერთ-ერთ საუკეთესო გუნდად ითვლებოდა უკრაინაში. უკვე მე-15 წუთზე სტუმრების საჯარიმო მოედანზე შეჭრილმა ჩიტაიამ ბურთი გაუგორა მ. მხითარიახს და ამ უკანასკნელმა ლამაზი გოლი გაიტანა, ხოლო ორი წუთის შემდეგ ანგარიში გახდა 2:0. მეორე ტაიმში დინამოელებმა (იმნაძე) კიდევ ერთხელ აიძულეს მეფოლადეები თამაში ცენტრიდან დაეწყოთ. მატჩის დამთავრებამდე სტუმრებმა შეძლეს „მშრალი“ ანგარიშისაგან თავის დაღწევა. შეხვედრა მოიგეს ბათუმლებმა — 3:1.

25 აგვისტოს ჩვენი ფეხბურთელები ხარკოვს გაემგზავრნენ, აქ მათ წინააღმდეგ თამაშობდნენ

ბათუმელთა თანაკლებელები. დაძაბულ ბრძოლაში ვერც ერთმა გუნდმა ვერ მიაღწია უპირატესობას. საბოლოოდ ფრე — 1:1. **მარჩენული**

აქვე, ხარკოვში, ბათუმლებმა უპირატესობა გამოართეს ადგილობრივ „სპარტაკთან“. ამჯერად მათ შეხვედრა მოიგეს ანგარიშით 1:0.

დიდ ინტერესს იწვევდა ბაქოს „ტემპის“ გამოსვლა ბათუმში და მაყურებლებიც არ მოტყუვდნენ თავიანთ ვარაუდში, რომ ამ ორი ქალაქის ფეხბურთელთა შეხვედრა თანასწორთა ასპარეზობა უნდა ყოფილიყო და თამაშიც სწორედ ასე წარიმართა. მართალია, ბათუმლებს ჰქონდათ ერთგვარი ტერიტორიული უპირატესობა, მაგრამ ეს საკმარისი არ აღმოჩნდა გამარჯვებისათვის. საგულისხმოა, რომ დინამოელებმა ვერ გამოიყენეს გოლის გატანის ნაღდი შესაძლებლობა — ჩიტაიამ სტუმრების კარს ააცდინა 11-მეტრიანი საჯარიმო დარტყმა. ამ მატჩში არ ყოფილა გატანილი არც ერთი ბურთი და გუნდებმა გათამაშების ცხრილში თითო ქულა ჩაიწერეს.

სექტემბრის ბოლო რიცხვებში ბათუმის „დინამო“ ერევანში შეხვდა ადგილობრივი „სპარტაკის“ ფეხბურთელებს. მატჩი, რომელიც მწვავე დაძაბულ სპორტულ ბრძოლაში ჩატარდა, მოიგეს სომხეთის დედაქალაქის სპორტსმენებმა ანგარიშით 1:0.

ოქტომბერს დინამოელებს მოსკოვის „სტა-

ლინეცი“ ესტუმრა. თამაშის პირველ ნახევარს შედეგი არ მოუცია. 15-წუთიანი შესვენების შემდეგ გუნდები კვლავ ეკვეთნენ ერთმანეთს. მეორე მდგომარეობა იქმნებოდა ხანგრძლივად. მეორე გუნდის ჭიშკართან. ისარგებლეს რა სტუმრების საჯარიმო მოედანზე შექმნილი არევე-დარევეით, ბათუმლებმა გაიტანეს გოლი, რომელიც მალე გაქვითეს მოსკოველებმა და მატჩიც ამ ანგარიშით დამთავრდა.

ძალზე საინტერესო გამოდგა ბათუმისა და როსტოვის ორი „დინამოს“ შეხვედრა. როგორც მოსალოდნელი იყო, თამაშმა დაძაბულ ბრძოლაში ჩაიარა და ბევრი სიამოვნება მოუტანა მაყურებლებს. პირველი ბურთი სტუმრების კარში ლამაზი დარტყმით გაიტანა ხერხაძემ, ხოლო მეორე გოლის ავტორი ჩიტაია იყო. ტაიმის დამთავრებამდე როსტოველებმა მოახერხეს ერთი საპასუხო ბურთის გატანა.

თამაშის მეორე ნახევარში ბათუმლებმა კიდევ უფრო განამტკიცეს თავიანთი მიღწევა და მოიპოვეს საპატიო გამარჯვება — 3:1.

ჩემპიონატის უკანასკნელი მატჩი დინამოელებმა გამართეს თბილისში ადგილობრივ „ლოკომოტივთან“. რკინიგზელებმა მიაღწიეს ძნელ გამარჯვებას — 1:0.

სულ დინამოელებმა პირველობის გათამაშების პერიოდში ჩაატარეს 22 მატჩი. მათგან მოიგეს 6,

ფრედ დაამთავრეს 7. ხოლო წააგეს შეხვედრა. 44 შესაძლებელიდან მათ მოაგროვეს 23 ქულა და დაიკავეს მე-14 ადგილი.

მე-14 ადგილი

თუ მხედველობაში მივიღებთ „ბ“- კლასის გუნდებს შორის, ასეთ სერიოზულ ასპარეზობაში, რომ მას აკლდა საჭირო გამოცდილება და მთელი რიგი სხვა აუცილებელი თვისებები, უნდა ვაღიაროთ, რომ იგი არცთუ ისე წარუმატებლად გამოსულა ჩემპიონობის პრეტენდენტთა საკმაოდ ძლიერ კოლექტივებს შორის.

საერთოდ, დინამოელთა მონაწილეობა „ბ“- კლასის გუნდებს შორის ფრიად სასიხარულო მოვლენა იყო ჩვენი ქალაქის სპორტული ცხოვრების ისტორიაში. ბათუმის სპორტის მოყვარულთა შორის 1939 წელი სასიამოვნო მოგონებად დარჩა.

თუ როგორი ძალის მქონე იყვნენ მაშინ ჩვენი დინამოელები, ამაზე თვალნათლივ შეტყვევებს მათი შეხვედრები ფოთისა და ადგილობრივ ფეხბურთელებთან. საკავშირო ჩემპიონატის დამთავრების შემდეგ დინამოელებმა ამხანაგური შეხვედრა ჩაატარეს ფოთის გუნდთან და გაიმარჯვეს ანგარიშით 11:1. ასევე დაარბიეს მათ ბათუმის ნაკრები გუნდი — 10:0.

სამწუხაროდ, ომის შემდგომ პერიოდში ბათუმელებმა დაკარგეს მოპოვებული პოზიციები და საგრძნობლად ჩამორჩნენ საქართველოს სხვა ქალაქე-

ბის ფეხბურთელებს. ბათუმში ფეხბურთის კლასის დაქვეითებაზე ისიც მეტყველებს, რომ ამ უკანასკნელი 10 წლის განმავლობაშიე ქვეყნაფუტკრდლა ახალგაზრდა ნიჭიერი ფეხბურთელები რეესპუბლიკაში იძლებოდა გადაეყვანათ რესპუბლიკის წამყვან გუნდებში.

ცნობამ იმის შესახებ, რომ ბათუმის „დინამო“ წელს დაშვებულია საკავშირო გათამაშებაში „ბ“ კლასის გუნდებს შორის, უდიდესი სიხარული გამოიწვია ჩვენი ქალაქისა და რესპუბლიკის სპორტულ საზოგადოებრიობაში. გუნდში ჩარიცხული არიან კარგი მომავლის, პერსპექტივიანი სპორტსმენები.

გვინდა გვჩეროდეს, რომ დინამოელები შეძლებენ აღადგინონ ბათუმის ფეხბურთის საუკეთესო ტრადიციები, აღზარდონ ტყავის ბურთის ოსტატები, ისეთი ფეხბურთელები, რომლებიც ღირსი გახდებიან დაიცვან არა მარტო ბათუმის, არამედ საერთოდ ქართული ფეხბურთის პრესტიჟი.

ბათუმის კალენდარი

(პირველი ზონა) რეკონსტრუქციის

ბათუმის „დინამო“ გათამაშების კალენდარი
ლი ზონის გუნდებში. ამ როგორ გამოიყურება ამ ზონაში
ჩასატარებელი მატჩების პირველი წრის კალენდარი:

10 აპრილი „დინამო“ (ბათუმი) — „კრასნი მეტალურგი“
(ლიეპაია)

24 აპრილი „დინამო“ (ბათუმი) — „უროფაი“ (მინსკი)

2 მაისი „ნისტრუ“ (ვენდერი) — „დინამო“ (ბათუმი)

8 მაისი „ვიერუ“ (კოშინიოვი) — „დინამო“ (ბათუმი)

15 მაისი „დინამო“ (ბათუმი) — „დინამო“ (ტალინი)

22 მაისი „დინამო“ (ბათუმი) — „რუზი“ (რივა)

29 მაისი „დინამო“ (ბათუმი) — „ლოკომოტივი“ (ვოშელი)

5 ივნისი „კრასნოე ზნამია“ (მოვილიოვი) — „დინამო“
(ბათუმი)

12 ივნისი „სპარტაკი“ (ბრესტი) — „დინამო“ (ბათუმი)

17 ივნისი „დინამო“ (ბათუმი) — „ლორი“ (კიროვოკანი)

23 ივნისი „დინამო“ (ბათუმი) — „კრასნოე ზნამია“
(ვიტებსკი)

28 ივნისი „დინამო“ (ბათუმი) — „ლოკომოტივი“ (თბი-
ლისი)

3 ივლისი „შირაქი“ (ლენინაკანი) — „დინამო“ (ბათუმი)

9 ივლისი „დინამო“ (ბათუმი) — „ბურევესტნიკი“ (ერე-
ვანი)

14 ივლისი „ინკარასი“ (კუნასი) — „დინამო“ (ბათუმი)
თამაშები ჩატარდება პირველად დასახელებული გუნდ-
ების მოედნებზე.

ბათუმის „ღინამოს“ შემადგენელი

- პირველი შეკრებ — კვასხვაძე რაიმუნდის ძე (№ 1), დაბ. 1940 წ. სიმაღლე 180 სმ.
- მეორე შეკრებ — კაჭარავა იური რაეღენის ძე, დაბადებული 1940 წ. სიმაღლე 176 სმ.
- სვანიძე გურამ ევგენის ძე (№ 2), დაბ. 1937 წ., სიმაღლე 169 სმ.
- კანდელაკი ოთარ არკადის ძე (№ 3), დაბ. 1940 წ., სიმაღლე 177 სმ.
- მიშენკოვი ბორის მიხეილის ძე (№ 3), დაბ. 1937 წ., სიმაღლე 177 სმ.
- ქინკლაძე ნოდარ სიმონის ძე (№ 4), დაბ. 1935 წ., სიმაღლე 170 სმ.
- მინასიაძე აკოტე სარქისის ძე (№ 5), დაბ. 1935 წ., სიმაღლე 164 სმ.
- ლორია ოთარ კლიმენტის ძე (№ 5), დაბ. 1934 წ., სიმაღლე 167 სმ.
- ძნელაძე რევაზ ივანეს ძე (№ 6), დაბ. 1933 წ., სიმაღლე 165 სმ.
- შაფათავა ანზორ კონსტანტინეს ძე (№ 7), დაბ. 1937 წ., სიმაღლე 158 სმ.
- უურსუბაძე ალი აბმედის ძე (№ 7), დაბ. 1939 წ., სიმაღლე 179 სმ.
- დანელია ზურაბ ლეონტის ძე (№ 8), დაბ. 1937 წ., სიმაღლე 168 სმ.
- ჩოხაძე ვაჟა ვალერიანეს ძე (№ 9), დაბ. 1935 წ., სიმაღლე 175 სმ.
- ჩხარტიშვილი ეალერი მიხეილის ძე (№ 10), დაბ. 1940 წ., სიმაღლე 170 სმ.
- მენაბდე ვენაძი ვიქტორის ძე (№ 11), დაბ. 1929 წ., სიმაღლე 179 სმ.

ეროვნული
ზიგლიქოსეკა

რედაქტორი — გ. ურუშაძე

ტექნიკური რედაქტორი — გ. კუნჭულია

კორექტორი — ნ. ჭყონია

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 1960 წლის 7 აპრილს. ქაღალდის
ზომა 70X92 1/2. ნაბეჭდი თაბახი 4 (პირიპიოთი 2,34). სააღ-
რიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 1,75. დაცვ. № 2488.

ემ 00617. ტირ. 5.000.

ფასი 1 მან.

საქ. სსრ კულტურის სამინისტროს შთაფარპოლიგრაფი-
გამომცემლობის ბათუმის სტამბა-ლითოგრაფია.
(ლექსეშვიტის, 22).

ბატუმის
გაზეთთა გამომცემი

Александр Васильевич Гургендзе

ФУТБОЛ В БАТУМИ

(На грузинском языке)

Государственное издательство

Батуми—1950

ფანი 1 მან.

თარგმანი
გეგმარაობა